

Võrdsete võimaluste läbiva teemaga arvestamine taotlusvormi täitmisel

Juhend avatud taotlusvoorus taotlejale

Võrdõigusvoliniku kantselei
ÜKP fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus
2015

Euroopa Liidu
struktuuritoetus

Eesti tuleviku heaks

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1303/2013 (ühissätete määrus) artikli 7 kohaselt on soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine Ühtekuuluvuspoliitika fondide rahastuse kasutamise igas etapis kohustuslik. Sama sätte kohaselt tuleb erilist tähelepanu pöörata sooküsimuste lõimimisele ja puuetega inimeste juurdepääsetavusele. Võrdsed võimalused (soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja võrdse kohtlemise tagamine, sh puuetega inimeste ligipääsetavus) on üks Euroopa Liidu (EL) tasandil kokkulepitud läbivatest teemadest, mis aitab kaasa EL-i toimimise üldiste eesmärkide saavutamisele.

Projekti panust võrdsete võimaluste edendamisse tuleb kirjeldada läbivalts terves taotluses ning kokkuvõtvalt taotluse vastavas osas (mõju läbivatele teemadele). Samuti on mõju läbivatele teemadele (sealhulgas võrdsetele võimalustele) üks projekti üldiseid valikukriteeriume.

Naiste ja meeste võrdsed võimalused on saavutatud, kui ühiskonnas on olukord, kus kõik inimesed on vabad arendama oma võimeid ja tegema valikuid nii majanduslikus, poliitilises kui ka sotsiaalses elus vabalt traditsioonilistest soorolliootustest. Kuigi seadustega kehtestatud tingimused näivad olevat kõigile ühesugused, on tegelikkuses naiste ja meeste sotsiaalsed kohustused, võimalused, vastutus ja õigused jagunenud ebavõrdselt. Ühiskonnas kehtivad normid, levinud soostereotüübid ja juurdunud arusaamad soorollidest võivad viia inimeste ebavõrdse kohtlemiseni tööl, hariduses ja mujal ning piirata naiste ja meeste haridus- ja töövalikuid ning isiklikku arengut, kujutades seetõttu endast olulist takistust naiste ja meeste vahelise võrdsuse saavutamisel.

Sooline võrdõiguslikkus ehk sugude võrdsus on saavutatud, kui naistel ja meestel on tööelus, hariduse omandamisel ja teistes ühiskonnaelu valdkondades osalemisel võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus. Soolise võrdõiguslikkuse põhimõte tähendab seda, et nii meeste kui ka naiste töid, pürgimusi, soove ja vajadusi väärtustatakse võrdselt. Inimese sugu ei tohi piirata tema võimalusi kujundada oma elu ning rääkida kaasa teda ümbritseva ühiskonna asjades.

Sooküsimuste lõimimine ehk soolõime tähendab, et projektides, mille otsene eesmärk ei ole alaesindatud või ebasoodsamas olukorras oleva soogrupi (meeste või naiste) võimaluste avardamine või olukorra parandamine (nn otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisele suunatud projektid), tuleb kindlustada, et projekti tegevuste kavandamisel ja elluviimisel võetaks arvesse nii meeste kui ka naiste erinevaid võimalusi, vajadusi, huve ja elukogemusi ning tagataks võrdväärne kasu nii meestele kui ka naistele. Soolise aspektiga tuleb arvestada projekti kõikides etappides. Projektitaotlus, millesse on lõimitud sooline aspekt, sisaldab järgmiseid elemente:

- olemasolevat olukorda kirjeldav statistika on esitatud soo järgi;
- on seatud eesmärgid soolise võrdsuse edendamiseks ja võrdse kohtlemise, sealhulgas puuetega inimeste ligipääsetavuse tagamiseks;
- projekti sihtgrupi kirjeldus on esitatud soo lõikes;
- projekti tegevused on valitud ja korraldatud selliselt, et sellest saaksid võrdväärselt kasu nii sihtgrupis esindatud mehed kui naised;
- seire ja aruandlussüsteemis kogutakse andmeid soo kaupa ja mõõdikutes on andmed eristatud soo järgi.

Võrdse kohtlemise põhimõte tähistab diskrimineerimise vältimist (soo, vanuse, rahvuse või rassi, puude, seksuaalse sättumuse või veendumuse tõttu). Võrdse kohtlemise nõue on loodud selleks, et

lõpetada ajalooliselt tõrjutud elanikkonnagruppide õiguste piiramine ning tagada kõigile sõltumata nende identiteedist või päritolust võrdsed õigused ja võimalused.

Diskrimineerimine tähendab, et eelpool nimetatud tunnuse tõttu koheldakse ühte isikut teisest halvemini (otsene diskrimineerimine). Võrrelda saab seda, kuidas koheldakse samas olukorras (nt projekti tegevustest teavitamisel, tegevustes osalemisel jms) kahte erinevat isikut. Näiteks puudega ja puudeta isikut, eestlast ja muust rahvusest isikut. Diskrimineerimiseks loetakse aga ka seda, kui näiliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab isikud nende soo, rahvuse (etnilise kuuluvuse), rassi või nahavärvuse, usutunnistuse või veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse tõttu teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda. Näiteks võib olla kaudselt diskrimineeriv säte, mis nõuab, et töölesaamist toetatavate teenuste saaja peab oskama C1 tasemel eesti keelt, kuigi tegelikult piisab teenustest kasu saamiseks ka madalamal tasemel keeleoskusest; asutusse puudub juurdepääs ratastoolis inimestele jms.

Võrdse kohtlemise edendamine tähendab diskrimineerimise ennetamist. Selleks, et aidata halvemas olukorras olevaid inimgrupe võrdsemale positsioonile, tuleb teha vahel soodustusi või kohandusi (erimeetmed). Võrdne kohtlemine hõlmab seepärast ka põhimõtet, et traditsiooniliselt ebavõrdses olukorras olevaid inimesi võib kohelda erinevalt.

Lisateavet leiate:

www.vordoigusvolinik.ee

[Läbivad teemad valdkonna arengukavas - Juhendmaterjal arengukava koostajale](#)

[Soolõime käsiraamat](#)

[Soolõime teemalehed](#)

Käesolev juhend selgitab taotlejale, kuidas taotlusvormi täitmisel kajastada oma tegevuste seost ning mõju võrdsete võimaluste läbivale teemale (sooline võrdsus, erinevas vanuses inimeste võrdne kohtlemine, võrdsed õigused ja võimalused puudega inimestele ja võrdsete võimaluste tagamine sõltumata rahvuslikust kuuluvusest).

Projekti elluviimise vajaduse kirjeldus (lühülevaade olemasolevast olukorrast piirkonnas või valdkonnas; probleemi, kitsaskoha, arenguvõimaluse kirjeldus; viited asjakohastele uuringutele, analüüsidele ja arengukavadele jms)

- Olukorra ülevaates analüüsi ja esita andmed eri soost, rahvusest, vanuses ja puudega sihtrühmasiseste gruppide olukorra kohta sekkumisvaldkonnas. Too esile olulisemad erinevused gruppide vahel.
- Analüüsi, milline on naiste ja meeste osakaal sihtgrupis, kuidas on jagunenud naiste ja meeste vahel ressursid (nt raha, aeg, teabe omandamine, haridus, teenused, positsioon tööturul jne) ja milline on neile ressursidele ligipääs, millised on naiste ja meeste erinevad huvid, väärtused ja normid, mis mõjutavad nende käitumist antud tegevuste raames (tööjaotus, ametikohad, soorollid, soostereotüübid jne). Millistest ühiskonnas kehtivatest soorollidest, stereotüüpidest ja normidest on ebasoodsamas olukorras olevate rühmade (naised või mehed, muust rahvusest inimesed, noored või vanemaealised, puudega

inimesed) olukord põhjustatud (nt hoolduskoormuse erinev jaotus meeste ja naiste vahel, tööde jagunemine nn naiste ja meeste töödeks jms).

- Soolise ebavõrdsuse olemasolul tuleb kirjeldada, kuidas seda planeeritakse projekti tegevustega vähendada). Probleemi kirjeldamisel tuleb toetuda kontrollitavatele algandmetele (nt statistika, uuringud).

Näiteks:

2013. aasta Eesti tööjõu-uuringu andmetel on Eestis 11 200 naist ning 2300 meest vanuses 15-74, kes ei tööta tulenevalt vajadusest hoolitseda laste või pereliikme eest. Puudega pereliikme abistamise või hooldamise tõttu on 6% hooldajatest pidanud töötamisest täielikult loobuma ning 75% töökoormust vähendama. Kuna siiani peetakse ühiskonnas pere eest hoolitsemist eeskätt naiste kohustuseks, on just naised need, kes hooldamise tõttu tööturult välja jäävad. Selline soo lõikes tehtud analüüs näitab, et tööturule juurdepääsu parandamise meetme puhul tuleb kavandada tegevusi hoolduskoormuse tõttu tööturult kõrvale jäänud naiste kaasamiseks, nt tegevus, mis tagab kvaliteetsete hooldusteenuste kättesaadavuse.

Loe ka: [Soolõime käsiraamat lk 44., Küsimused sooliseks analüüsiks](#)

Projekti üldandmed (taotleja kogemused taotluses toodud tegevustega analoogsete tegevuste elluviimisel)

- Selgita, kuidas tagad soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamiseks vajaliku kompetentsi.

Näiteks:

Teadmised ja oskused soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks on olemas projekti tiimis (põhjenda), kaasatakse ekspert või tehakse koostööd vastavate MTÜ-dega.

Projekti eesmärk (kirjeldada projekti elluviimisel oodatavat peamist eesmärki ja muutust, mida soovitakse projekti elluviimise tulemusena piirkonnas või valdkonnas saavutada)

- Sea eesmärgid soolise võrdsuse saavutamiseks ja võrdse kohtlemise, sealhulgas puuetega inimeste ligipääsetavuse tagamiseks.

Näiteks:

Töölesaamist toetavate teenuste pakkumisel on muuhulgas seatud eesmärgiks: a) soostereotüüpide mõju vähendamine töökoha valikul b) naiste tööhõive suurendamine c) tööhõive tõstmine nende sotsiaalsete gruppide seas, kellel on tööturule pääsemiseks suuremad takistused (puuetega inimesed, muust rahvusest inimesed, noored, vanemaalised).

VÕI

- Põhjenda, kuidas seatud eesmärgid panustavad soolise võrdsuse edendamisse ja võrdse kohtlemise ning ligipääsetavuse tagamisse.

Näiteks:

Tööjõu-uuringud näitavad, et valdav enamus hoolduskoormuse tõttu mitteaktiivseid inimesi on naised. Projekti eesmärk on pakkuda paindlikke hoolekandeteenuseid, mis võimaldavad hoolduskoormusega inimestel tööle asuda. Seega aitavad projekti tegevused otseselt kaasa naiste tööhõivesse sisenemise takistuste kõrvaldamisele.

Projekti sihtgrupi kirjeldus (sihtgrupini jõudmise mooduste kirjeldus; projekti kasusaajate prognoositav hulk, nende valiku põhimõtted ja lühikirjeldus, täpne ülevaade kasusaajatele projekti raames pakutavatest teenustest)

- Prognoosi sihtgrupi siseste sotsiaalsete gruppide (naised ja mehed, erinevas vanuses, eri rahvusest, puudega inimesed) osakaalu sihtgrupis.
- Kirjelda, kuidas jõutakse sihtrühma kuuluvate erinevate sotsiaalsete gruppideni ja milliseid teavituskanaleid sealjuures kasutatakse.
- Kirjelda, kuidas sihtrühma kuuluvate erinevate sotsiaalsete gruppide vajadustega on projekti tegevustes arvestatud. Veendu, et tegevustes osalemise tingimused ei välista mõnda sotsiaalset gruppi.
- Kirjelda, kuidas projektiga vähendatakse neid barjääre, mis takistavad erinevate sotsiaalsete gruppide liikmetel (nt naistel/meestel, noortel, vanemaealistel, puuetega inimestel, muust rahvusest inimestel) tegevustes osaleda ja neist kasu saada.

Näiteks:

Sihtgrupiks on 200 (120 meest ja 80 naist) 16-29-aastast noort X maakonnas, kes ei õpi ega tööta. Naistest 20 ei tööta kuna hooldavad omakuid ja 40 hooldavad alla 3-aastaseid lapsi ning neil puudub ka varasem töökogemus. Meeste hulgas on 30 mitte-eestlased, kellel puudub vajalik eesti keele oskuse tase, 40-l puudub varasem töökogemus. Projektis osalejatele võimaldatakse kasutada lapsehoiu- ja hoolekandeteenuseid, keeleõpet, karjäärinõustaja teenuseid, sh motiveeritakse läbima tööpraktikat mittetraditsioonilistel töökohtadel, et vähendada neid barjääre, mis takistavad erinevate sotsiaalsete gruppide liikmetel tegevustes osalemist ja neist kasu saamist.

Töölesaamist toetavate teenuste kavandamisel mõtleb toetuse taotleja, kes on tuvastanud, et tema sihtrühma kuuluvad ka erivajadustega inimesed, kuidas tagada nende inimeste võimalus teenustest osa saada. Puuetega inimeste vajaduste väljaselgitamiseks ning võimalike lahenduste väljatöötamiseks konsulteeritakse vajadusel puuetega inimeste organisatsioonidega.

Projekti tegevused

- Kirjelda projekti tegevusi, mis panustavad soolise võrdõiguslikkuse edendamisse (toetab ebasoodsamas olukorras olevate isikute ja gruppide aktiivsemat osalemist ühiskonnas, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise alase teadlikkuse tõstmist, soostereotüüpide mõju vähendamist haridus- ja karjäärivalikutes, soolise segregatsiooni vähendamist tööturul, töö- ja pereelu ühitamist jms).

Näiteks:

Projekti tiimile ja tegevuste läbiviijatele soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise alaste koolituste korraldamine; sihtgrupi olukorra kaardistamine sugude lõikes; projektis osalejatele mittetraditsioonilisi karjäärivalikuid ja töökohti tutvustavate ürituste läbiviimine jms.

Soolise võrdõiguslikkuse alase teadlikkuse tõstmiseks korraldatakse mittetraditsioonilisi karjäärivalikuid tutvustav infoüritus tööklubis ja tööpraktikad mittetraditsioonilistel töökohtadel.

- Kirjeldada, kuidas on projekti ettevalmistamise ja rakendamise ajal tagatud:
 - a) erinevas vanuses inimeste võrdne kohtlemine;
 - b) puudega inimeste võrdne kohtlemine;
 - c) võrdne kohtlemine sõltumata inimese soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest, usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest.

Näiteks:

Selleks, et projekti tiimil ja partneritel oleksid vajalikud teadmised ja oskused, et tagada võrdne kohtlemine projekti igas etapis, korraldatakse projekti tiimile ning partneritele soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise alane koolitus.

Selleks, et puuetega inimesed saaksid osa võtta projekti tegevustest, valitakse tegevuskohad selliselt, et need oleksid ligipääsetavad ka erivajadustega inimestele.

Projekti oodatavad tulemused

- Kirjelda, millist muutust soovid saavutada ehk milline on tegevuste panus soolise võrdsuse edendamisse ja võrdse kohtlemise tagamisse? Muutus võib ilmned:
 - a) hoiakutes (koolitused, teavitustegevus),
 - b) osaluses (alaesindatud sotsiaalsele grupile suunatud tegevused, kaasamine, tegevustest osavõtu võimaldamine (ligipääsetavus),
 - c) ressursside jaotuses (alaesindatud sotsiaalsele grupile suunatud tegevused, toetused)
 - d) teadlikkuses (koolitused, teavitustegevus).
- Vali näitajad, et mõõta soolise võrdõiguslikkuse edendamise tegevuste tulemust.

Näiteks:

Soostereotüüpide mõju noorte töökohavalikutele on vähenenud. Mõõdik: „Projektis osalenud inimeste osakaal, kes on asunud peale projektist lahkumist tööle nn mittetraditsioonilisele erialale.....%“

Projekti tegevuste tulemusena on paranenud karjäärinõustajate oskused motiveerida naisi ja mehi asuma tööle erialadele, kus nad on alaesindatud.

Projekti tegevusena on paranenud ettevõtjate hoiakud ja valmisolek värvata mehi / naisi nendele töökohtadele, kus nad on täna alaesindatud. Mõõdik: tööandjate hulgas läbiviidud küsitlus.

Projekti väljundid

- Kirjelda projekti tegevuste väljundnäitajad soo ja võimalusel ka rahvuse, puude ja vanusegruppide lõikes.

Näiteks:

aktiivseid tööturuteenuseid saanud osalejate arv, sh naisi, üle 50aastaseid inimesi.

Projekti mõju läbivatele teemadele

Projekti mõju võrdsetele võimalustele

- Sooline võrdsus (kas projekti lõpptulemus mõjutab meeste ja naiste olukorda ühiskonnas?)

Jah

Ei

Mõjude hindamine peab andma vastused küsimustele, kas ja kuidas projekt oodatavad tulemused vähendavad naiste ja meeste vahelist sotsiaalset ebavõrdsust, kaotavad ja aitavad kaasa stereotüüpide ja tavade tulenevate barjääride kaotamisele ja edendavad soolist võrdõiguslikkust.

Täita „jah“ vastuse korral

- a) Projekt sisaldab tegevusi, mis panustavad otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisse:

Jah

Otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisse suunatud tegevused on tegevused, mis on suunatud alaesindatud soogrupi olukorra parandamisele, soolise võrdõiguslikkuse alase teadlikkuse tõstmisele, hoiakute muutmisele, soolise segregatsiooni vähendamisele tööturul, töö- ja pereelu ühitamisele jms.

Ei

Tegevuste kirjeldus: Seda lahtrit kasuta varem taotluses esitatud informatsiooni kokkuvõtvalt esitamiseks. Kui sa aga taotlusvormi teistes osades ei toonud eraldi välja, kuidas sinu projekt edendab soolist võrdsust, pead seda kindlasti pikemalt kirjeldama selles lahtris.

Näiteks:

Projekt on suunatud mittetöötavate ja mitteõppivate hoolduskohustusega mitte-eestlastest 16-29-aastaste naiste suunamisele tööhõivesse. Tegevused hõlmavad paindlike lapsehoiu võimaluste pakkumist, tööturul toimetulekuks vajalike oskuste omandamist ja omaduste arendamist. Eesmärk: 50% projektis osalenud mitte-eestlastest naistest asuvad tööle, nendest vähemalt 20% mittetraditsioonilistel töökohtadel.

- a) projekt panustab soolise võrdõiguslikkuse edendamisse läbi sooküsimuste lõimimise projekti ettevalmistamisse, rakendamisse ja seiresse

Jah
Ei

„jah“ vastuse korral selgitus, kuidas on projektis rakendatud sooküsimuste lõimimist.

Projekt, millesse on lõimitud sooaspekt, sisaldab järgmiseid elemente:

- olukorda kirjeldav statistika on esitatud soo järgi;
- on seatud eesmärgid soolise võrdsuse edendamiseks;
- projekti sihtgrupi kirjeldus on esitatud soo lõikes;
- projekti tegevused on valitud ja korraldatud selliselt, et sellest saaksid võrdväärselt kasu nii sihtgrupis esindatud mehed kui naised;
- seire ja aruandlussüsteemis kogutakse andmeid soo kaupa ja mõõdikutes on andmed eristatud soo järgi;
- projektis on tagatud soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise alane kompetents.

Selgitus: Seda lahtrit kasuta varem esitatud informatsiooni kokkuvõtvalt esitamiseks. Kui sa aga taotlusvormi teistes osades ei toonud eraldi välja, kuidas sinu projekt edendab soolist võrdsust, pead seda kindlasti pikemalt kirjeldama selles lahtris.

Näiteks:

Projekti üheks eesmärgiks on aidata kaasa horisontaalse soolise segregatsiooni vähendamisele. Selleks motiveeritakse mitteõppivaid ja mittetöötavaid noori asuma tööle ka nn mittetraditsioonilistele töökohtadele (näiteks mehi teenindussektorisse ja naisi tehnilistele aladele). Selleks pakutakse noortele ümberõpet ja tööpraktikat. Eesmärgiks on seatud, et 30% naistest ja 30% meestest asuvad tööle nn mittetraditsioonilistel töökohtadel.

Võrdne kohtlemine

Jah
Ei

Alljärgnev osa täidetakse „jah“ vastuse korral

Kirjeldada, kuidas on projekti ettevalmistamise ja rakendamise ajal tagatud:

- a) erinevas vanuses inimeste võrdne kohtlemine;
- b) puudega inimeste võrdne kohtlemine;
- c) võrdne kohtlemine sõltumata inimese soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest; usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest.

Selgitus: Seda lahtrit kasuta varem esitatud informatsiooni kokkuvõtvalt esitamiseks. Kui sa aga taotlusvormi teistes osades ei toonud eraldi välja, kuidas tagad projektis võrdse kohtlemise, pead seda kindlasti pikemalt kirjeldama selles lahtris.

Näiteks:

Projekti tiimi valikul järgitakse mitmekesisuse põhimõtet.

Toetatavate tegevuste ettevalmistamisse ja läbiviimisse kaasatakse konsultantidena puuetega inimeste organisatsioonide esindajaid ja valdkonna eksperte.

Kommunikatsiooniteenuste sisse ostmiseks hangete läbiviimisel on hanke tingimustesse lisatud nõue, et pakkuja peab tegevuste läbiviimise protsessi kaasama soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise eksperte.

Üldised näitajad

- Kas projekti üheks eesmärgiks on naiste jätkusuutliku osaluse ja edu tagamine tööhõives?
Jah/Ei

Vali „jah“ vastus ainult sellisel juhul, kui projekt sisaldab tegevusi, mis on otseselt suunatud naiste tööhõive suurendamisele ja/või naiste konkurentsivõime tõstmisele tööturul, sh eesmärgiga suunata neid kõrgema lisandväärtusega töökohtadele.

Näiteks:

Projekti tegevused on suunatud naiste karjääri edendamisele viies läbi spetsiaalseid naistele suunatud koolitusprogramme juhtimisoskuste suurendamiseks.

Lapsehoiuteenuste pakkumine, et võimaldada hoolduskohustusega naistel naasta tööturule.

Palun tutvuge alljärgnevate tingimustega ning kinnitage, et olete nendega nõus:

- Kinnitan, et olen teadlik ja järgin Ühissätete määruse artikkel 7 nõudeid.

Ühissätete määrus artikkel 7 (Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine) sätestab, et kogu programmide ettevalmistamise ja elluviimise ajal võetakse arvesse ja toetatakse meeste ja naiste võrdõiguslikkust ning sooküsimuste lõimimist seoses programmide seire, aruandluse ja hindamisega. Samuti võetakse vajalikud meetmed, et hoida programmide ettevalmistamise ja rakendamise ajal ära igasugune diskrimineerimine soo, rassi või rahvuse, usutunnistuse või veendumuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal. Eelkõige võetakse kogu programmide ettevalmistamise ja rakendamise ajal arvesse puuetega inimeste juurdepääsu.

- Taotleja ja partner nõustuvad, et RÜ teostab kontrolli projektiga seotud ruumides ja territooriumil.

Kontroll võib hõlmata ka ruumide ja teenuste ligipääsetavust puuetega inimestele.

- Taotlejal ja partneril on projekti elluviimiseks ja haldamiseks vajalik kvalifikatsioon ja kogemus.

Eeldab sealhulgas kõikide projektide puhul võrdsete võimaluste edendamiseks vajalikku kompetentsi.